

Estuist. tsto 149/15.6.1989

M

DRAGSFJÄRD, ÖLMOS, SANDBRINKARNA

Selvitys kivikautisen asuinpaikka-alueen
löytymisestä vuoden 1988 syyskuussa.

DRAGSFJÄRD, ÖLMOS, SANDBRINKARNA 040 01 0064

Selvitys kivikautisen asuinpaikka-alueen
löytymisestä vuoden 1988 syyskuussa.

Kunta : Dragsfjärd
Kylä : Ölmos
Tila : Ölmos-Purunpää 30 (ent. 28:17)
Omistaja : Föreningen Konstsamfundet rf.

Peruskarttalehti : 1034 11

Koordinaatit : Ia	x 6662 77	Ib	x 6662 74
	y 579 47		y 579 48
	z n. 50-55 m mpy		z n. 50-55 m mpy
II	x 6662 57	III	x 6662 61
	y 579 38		y 579 41
	z n. 45-50 m mpy		z n. 45-50 m mpy
IV	x 6662 64		
	y 579 47		
	z n. 50 m mpy		

Löydöt: TYA 472:1-38

Kertomus sisältää: 3 sivua
4 karttaliitettä

Kivikautinen asuinpaikka-alue, josta tässä raportissa on käytetty nimeä "Sandbrinkarna", sijaitsee Dragsfjärdin kunnan länsiosassa, Ölmosin kylän alueella. Matkaa Dragsfjärdin kirkolta on n. 3 km suunnassa W-WSW. Havainnot on tehty Hammarsbodasta Kärä-Ölmos -tielle johtavan tien länsipuolella, lähellä kohtaa missä kylänrajaa myötäilevä tie ohittaa Söderlångvikin ja Kärän kylien välisen rajapyykin (liite 1). Kaikki löytöpaikat ovat opettaja ja harrastaja-arkeologi Hans Myhrmanin toteamia. Allekirjoittanut tarkasti alueen 08.10.1988.

Ölmosin havainnot on tehty koekuoppia kaivamalla, ja osittain tavalla, joka varmaankin monien arkeologien mielestä on ristiriidassa muinaismuistolain kanssa. Löytöjä on pyrkinyt asuinpaikkojen toteamisen lisäksi selvittämään löytöpaikkojen laajuutta ja suhdetta toisiinsa kaivamalla "ylimääräisiä" koekuoppia alkuperäisten löytöpaikkojen tuntumaan, poiketen näin hyvään inventointitapaan kuuluvasta käytännöstä. Ottaen huomioon tämälapsaisen inventointityön suuren merkityksen ei enempiin moitteisiin kuitenkään liene syytä, varsinkin kun tulokset on pyritty dokumentoimaan mahdollisimman hyvin.

Sandbrinkarna Ia ja Ib

Löytöpaikkoja Ia ja Ib voitaneen pitää saman asuinpaikan eri osina, vaikka Hans Myhrmanin löytöalueiden väliin onkin jäänyt muutamia löydöttömiä koekuoppia (liite 1, liite 2). Lähes kaikki löydöt ovat kvartsi-iskoksia, lukuunottamatta kahta hiotun kiviesineen katkelmaa löytöpaikalta Ia (TYA 472:5,8) sekä yhtä hiotun kiviesineen katkelmaa ja yhtä hioimen katkelmaa löytöpaikalta Ib (TYA 472:14,11). Asuinpaikan laajuudesta ja rakenteesta on monista koekuopista huolimatta vaikea vetää johtopäätöksiä, joskin löydöt tässä vaiheessa ovat tulleet esiin tavalla, joka viittaa iskosten jakautumiseen kahteen keskittymään. Löytöpaikalla Ia koekuoppa 7 oli löytörikkain, sisältäen n. 45 iskosta; löytöpaikalla Ib puolestaan koekuopat 1 ja 7, joista ensin mainitusta löytyi 61 ja jälkimmäisestä 29 iskosta (liite 2). Värjäytynyttä kulttuurikerrosta ei Hans Myhrmanin mukaan voinut koekuopissa erottaa. Maalaji löytöpaikoilla on hienoa, lähes kivetöntä hiekkaa.

Löytöpaikkojen Ia ja Ib korkeus mpy, n. 50-55 m peruskartan korkeuskäyrien perusteella, antaa aiheen olettaa, että asuinpaikka on vanha. Myös löytöaineisto vaikuttaisi olevan sopusoinnussa varhaisen ajoituksen kanssa. Sitä voi verrata Dragsfjärdin Nordanän alustavasti myöhäismesoliittiseksi tulkittujen asuinpaikkojen löytöaineistoon, joka edellä kuvatun tapaan koostuu pääosin pienistä kvartsi-iskoksista ja hiottujen kiviesineiden katkelmista. Mikäli Sandbrinkarna-alueen löytöpaikat Ia ja Ib kuuluvat rantasidonlaiseen asuinpaikkaan, on tämä perustettu hyvin pienen saaren etelään aukeavan lahden pohjukkaan (vrt. liite 1). Jos ajoituslaskelmien pohjaksi otetaan rannan korkeus n. 50 m mpy, voidaan asuinpaikan todennäköisenä käyttövaiheena pitää Ancylusjärven loppujaksoa AV, jonka (kalibroimaton) 14C-ajoitus on n. 5600 eaa (Glückert 1976). Tällöin asuinpaikka olisi Kemiönsaaren ja samalla Turunmaan saariston vanhin tunnettu asuinpaikka. Vailla tarkkaa ajoitustakin Sandbrinkarna -alueen asuinpaikat tuovat yhdessä edellä mainittujen Nordanän kylän asuinpaikkojen kanssa mielenkiintoisen lisän Lounais-Suomen kivikaudesta muodostettuun kuvaan. Ne voitaneen tulkita osoituksiksi ulkosaariston resurssien hyvin varhaisesta hyödyntämisestä ja oletettavasti nimenomaan meripyyntin merkityksestä.

Sandbrinkarna II ja III

Molemmat löytöpaikat sijaitsevat edellisiä matalammalla. Peruskartan korkeuskäyrien perusteella niiden korkeus on n. 45-50 m mpy (liite 1, liite 3). Hans Myhrmanin mukaan maalaji on tällä alueella hiekkaa, joka on karkeampaa kuin löytöpaikkojen Ia ja Ib kohdalla. Värjäytynyttä kulttuurikerrosta ei näilläkään löytöpaikoilla havaittu.

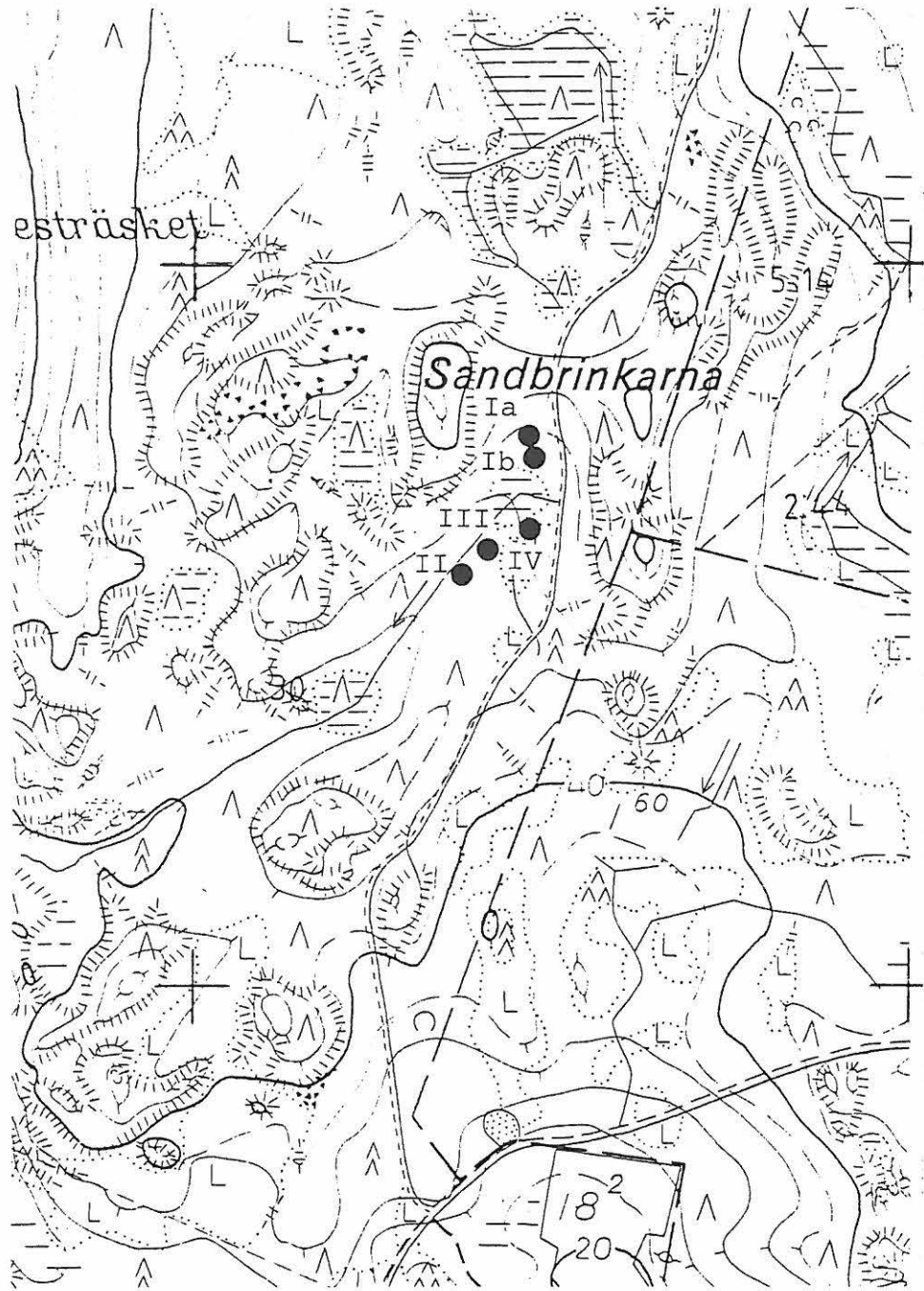
Löytöpaikka II vaikuttaa Hans Myhrmanin koekuoppien perusteella pienialaiselta, sillä löytöjä tuli ainoastaan kolmesta koekuopasta (liite 3). Paikalta löytyi yhteensä vain toistakymmentä kvartsi-iskosta, sekä tarkastuskäynnin yhteydessä iskukivenä käytetty kvartsimukula (TYA 472:21) koekuoppa 1:n vierestä. Myös löytöpaikka III oli vähälöytöinen; seitsemästä koekuopasta löytyi yhteensä vain kolmisenkymmentä kvartsi-iskosta (liite 3). Koekuopasta 2 löytyi hyvälaatuisesta vuorikristallimaisesta kvartseista tehtyjä iskoksia, joista kahdessa on erityisen selvää retusointia (TYA 472:25). Koska löydöstö ei näidenkään kohteiden osalta anna selvää käsitystä niiden ajoituksesta, jää rannansiirtymisajoitus tässä vaiheessa ainoaksi mahdollisuudeksi. Mikäli löytöpaikat ovat sijainneet rannalla, voitaneen 45 m:n korkeutta käyttää lähtökohtana ajoituksessa. Tämä korkeus on Dragsfjärdissä varsin lähellä vaikeasti ajoitettavaa Litorina-vaiheen alkua n. 5000-4500 eaa (Glückert 1976).

Sandbrinkarna IV

Löytöpaikka IV sijaitsee hiekkaniemekkeellä, jonka pohjois- ja eteläpuolella on kosteikot (liite 1, liite 4). Kaikki löydöt ovat peräisin kolmesta koekuopasta, joiden ympärille kaivetut koekuopat olivat tuloksettomia. Hans Myhrman teki lisäksi pieniä lapionpistoja kuivan hiekka-alueen eteläreunaa pitkin, mutta havaitsi vain yhden kvartsi-iskoksen (liite 4). Koekuopista 1 ja 2 löytyi vain muutamia kvartsi-iskoksia, mutta koekuoppa 3 sisälsi sekä runsaasti löytöjä että mahdollisen värjäytyneen kulttuurikerroksen. Värjäytynyt kerros tuli Hans Myhrmanin mukaan esiin vasta n. 50 cm:n syvyydellä, n. 30 cm syvän vaalean kerrostuman alta. Löydöt keskittyivät vaalean kerrostuman pohjaosiin, mutta niitä oli myös pintaosissa ja tummassa kerrostumassa. Liki kahdeksankymmenen kvartsi-iskoksen lisäksi löytyi kivilaji-iskoksia, pala hiekkakiveä, pala raaka-ainekvartseja sekä kvartsimukulasta lohkaistu iskukivi (TYA 472:35). Löydöstön sekä korkeuden n. 50 m mpy perusteella kohde IV sopii hyvin yhteen alueen muiden löytöpaikkojen kanssa. Tämän löytöpaikan, samoin kuin Sandbrinkarna -alueen muiden löytöpaikkojen kronologista ja kulttuurihistoriallista asemaa arvioitaessa, pitää ottaa huomioon se mahdollisuus, että ne ovat myöhämesoliittisia.

Turussa 20.04.1989

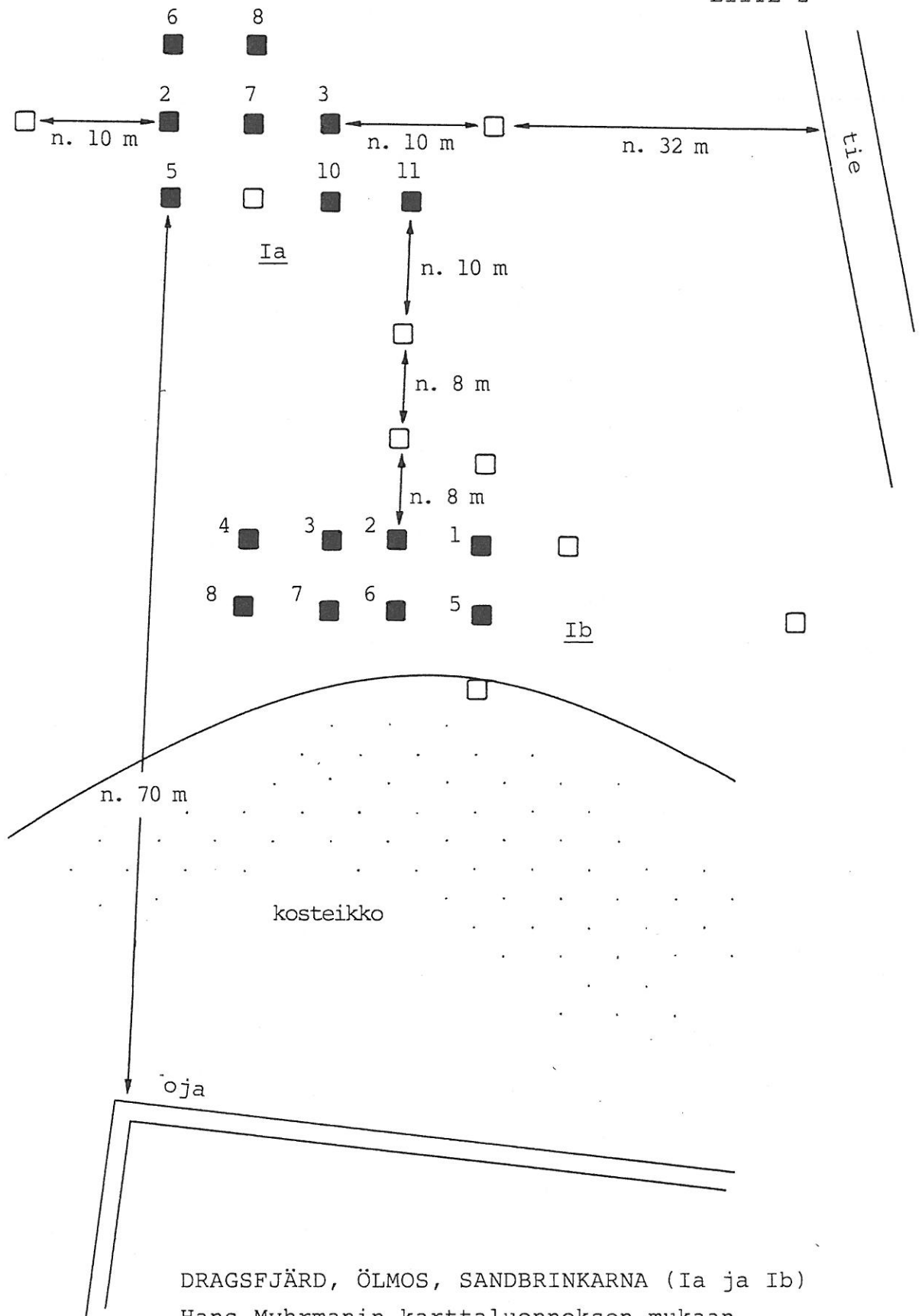

Henrik Asplund

DRAGSFJÄRD, ÖLMOS, SANDBRINKARNA

Ote peruskartasta 1034 11 C

MK 1:10.000

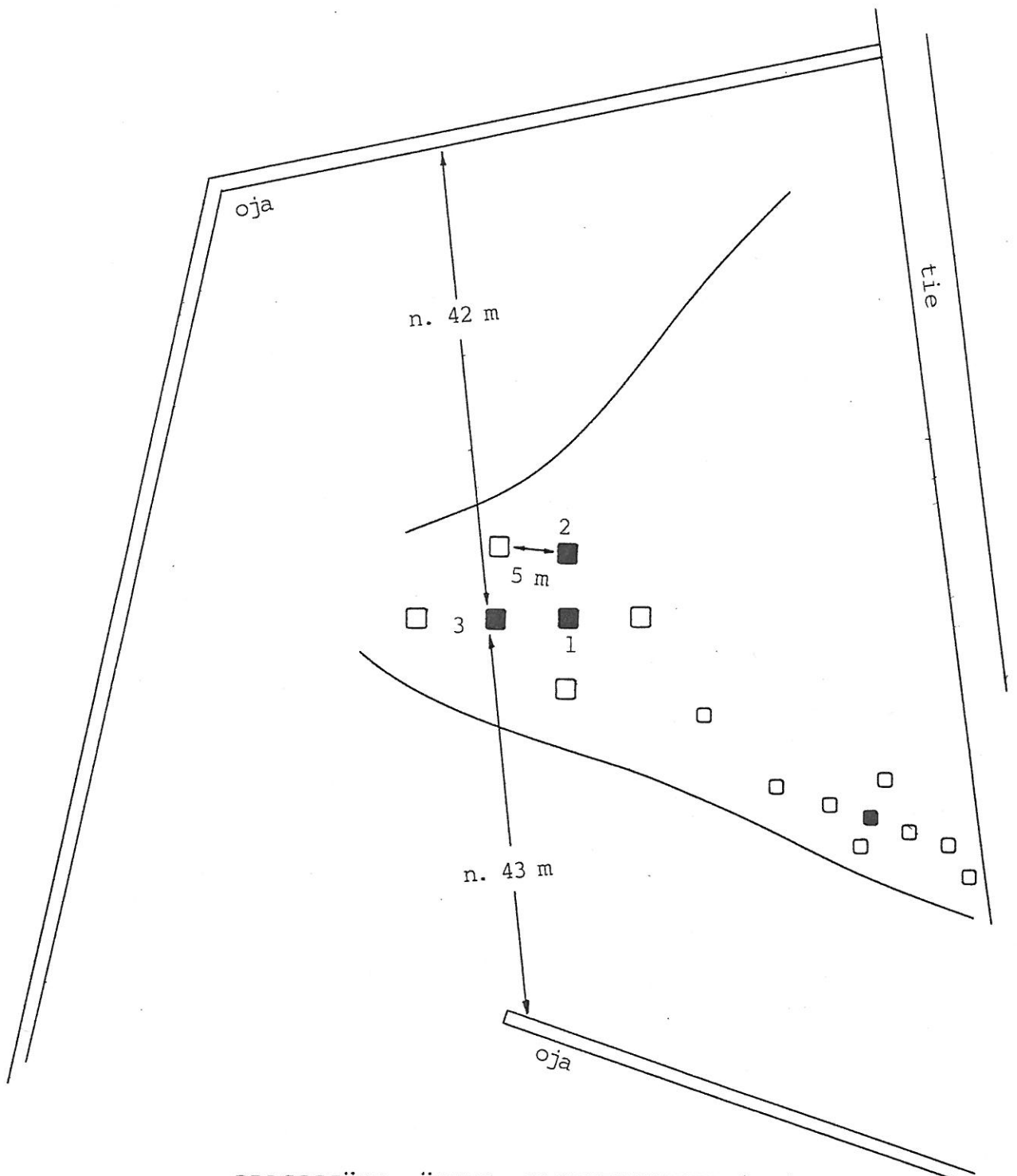
DRAGSFJÄRD, ÖLMOS, SANDBRINKARNA (Ia ja Ib)
 Hans Myhrmanin karttaluonnoksen mukaan

- koekuoppa
- koekuoppa, josta löytöjä

DRAGSFJÄRD, ÖLMÖS, SANDBRINKARNA (II ja III)

Hans Myhrmanin karttaluonnoksen mukaan

DRAGSFJÄRD, ÖLMOS, SANDBRINKARNA (IV)
 Hans Myhrmanin karttaluonnoksen mukaan

- koekuoppa
- koekuoppa, josta löytöjä